

*PREHLADNÝ REFERÁT***HOSPICE A ČO O NICH VIEME**

K. BOŠMANSKÝ

WHAT WE KNOW ABOUT HOSPICESVýskumný ústav reumatických chorôb, Piešťany
Riaditeľ: prof. MUDr. J. Rovenský, DrSc.**Súhrn**

V krátkom príspevku možno získať niekoľko informácií o novej forme starostlivosti o chorých a zomierajúcich ľuďoch. Hospic znamená predovšetkým sprevádzanie chorého a jeho členov rodiny na náročnom a ťažkom úseku životnej cesty. Do hospicov neprichádzajú nevyliciteľne chorí len zomrieť. V skutočnosti prichádzajú sem pacienti žiť čo najplnším životom do poslednej chvíle života. Myšlienka hospicu vychádza z úcty k životu a z úcty k človeku ako jedinečnej a neopakovateľnej bytosti. Hospic svojmu klientovi zaručuje, že chorý nebude trpieť neznesiteľnými bolesťami, v každej situácii sa bude rešpektovať jeho ľudská dôstojnosť a že v posledných chvíľach života nebude trpieť osamelosťou. V príspevku sa definujú rôzne formy hospicovej starostlivosti: domáca, stacionárna a postelová. V závere sa uvádza situácia hospicov u nás a v okolitých krajinách.

Kľúčové slová: hospice, starostlivosť o starých pacientov.

Summary

In this short article some informations about a new form of special care for ill and dying people are presented. First of all, a hospice is defined as an institution supporting patients and their families in this difficult period of their life. Hospice is not just a place where terminally ill people come to die. Actually, they come to the hospices to spend the rest of their days living full life. The idea of hospice is based on the respect for life and uniqueness of every individual. A hospice guarantees to the clients that they will not be left to suffer unbearable pains, their human dignity will be respected in every situation and they will not suffer from loneliness in the last moments of their life. In the article the different forms of hospice care as home care, day care centres and hospital care are characterised. In conclusion of the article the situation in our and neighbouring countries is documented.

Key words: hospice, special care for ill and dying people.

Kolískou hospicového hnutia je Veľká Británia. V jednej z tamojších nemocníc pracovala po druhej svetovej vojne ako zdravotná sestra Cecilly Saundersová. V nemocnici často ošetrovala zomierajúcich. Pri ich posteli veľa uvažovala o tom, že nemocnica nie je vhodné miesto na zomieranie. Často premýšľala o tom, ako zlepšiť situáciu zomierajúcich. Aby mohla realizovať svoj zámer, vyštudovala medicínu. Ako lekárka založila ústav, kde mohli zomierajúci stráviť posledné dni a hodiny svojho života. Založila St. Christopher hospic, ktorý sa stal známym po celom svete (3). Postupne sa zakladali ďalšie hospice, takže dnes je ich už v civilizovanom svete vyše 2000. St. Christopher hospic zabezpečuje odbornú metodickú službu pre ďalších záujemcov zo všetkých svetadielov.

Nositelka Nobelovej ceny mieru Matka Tereza so svojimi sestrami založila hospice v Indii, kde sa starajú o zo-

mierajúcich, ktorí nemajú nikoho a zomreli by úplne opustení, často na ulici. Tieto misionárky lásky im umožňujú prežiť posledné chvíle života v obklopení ľudskou solidariťou a láskou (5).

Čo je vlastne hospic? Hospic nie je ani domov dôchodcov, ani liečebňa pre dlhodobochorých, ani nemocnica v pravom zmysle slova, ani rehabilitačný ústav. Nie je určený na dlhodobý alebo trvalý pobyt. V skutočnosti sem prichádzajú pacienti, aby mohli žiť v plnej miere až do poslednej chvíle života. Keďže ich čas je chorobou ohraničený, o to viac si vedia vážiť každý deň. Chorí sa tu vedú tešiť zo zdanlivých maličkostí, čo zdraví pokladajú za bežné veci. Ako uvádza Svatošová (4), niektorí chorí prichádzajú do hospica, pretože sa doma nedarí zvládnuť bolesť a iné nepríjemné príznaky choroby. Niekedy stačí počas krátkeho pobytu upraviť liečbu bolesti a chorý sa môže vrátiť do domáceho

ošetrenia. Fyzická bolesť nie je jediný dôvod, pre ktorý chorý vyhľadáva hospicu, aj keď má strach z neznesiteľných bolestí. Bojí sa straty ľudskej dôstojnosti (aby sa „nezneškodnil“) a obáva sa, že zostane v posledných chvíľach života osamotený. Hospic chorému zaručuje, že nebude trpieť neznesiteľnými bolesťami, za všetkých okolností sa bude rešpektovať jeho ľudská dôstojnosť a v posledných chvíľach života nezostane osamotený. V hospici každého prekvapí atmosféra pokoja, všestranné dobré podmienky na príjemné čítanie sa, podmienky spokojnosti a radosti.

Nemocnica a hospic sa v prospech pacienta vzájomne dopĺňajú. Bez nemocnice sa pacient nezaobíde. Potrebuje vysoko odborné klinické aj laboratórne vyšetrenie a liečenie. V určitom stupni ochorenia však nemocničný pobyt už stráca svoje opodstatnenie. Je to vtedy, keď už pacient môže byť v domácom ošetrovaní. Domáce prostredie je pre väčšinu chorých optimálne. Sú však výnimky a aj domáca starostlivosť má hranice svojich možností. Preto sú rôzne formy hospicovej starostlivosti.

1. *Domáca hospicová starostlivosť*, ktorá je pre pacienta veľmi výhodná. Hospicový personál dochádza za chorým do domu a snaží sa pre chorého urobiť všetko potrebné.

2. *Stacionárna hospicová starostlivosť* spočíva v tom, že pacient príde do hospicu ráno a popoludní sa vracia domov. Záleží na miestnych podmienkach. Pre denné pobyty môže byť dôvod liečebný alebo psychoterapeutický.

3. *Postelová hospicová starostlivosť*, ktorá môže byť aj krátkodobá. Niekedy sa môžu pobyty opakovať. Záleží na pacientovi, ako sa rozhodne a čo mu najlepšie vyhovuje.

Hospice vo svete majú podľa miestnych podmienok rôzne formy, ale cieľ je všade rovnaký. V USA prevláda domáca forma hospicovej služby. Podobne je to aj v Taliansku. Vo Veľkej Británii je dnes už vyše 150 hospicov. V Poľsku je v súčasnosti približne 80 zariadení, ktoré vykonávajú hospicovú starostlivosť. V Českej republike otvorili roku 1996 Hospic Anežky České v Červenom Kostelci. Je to postelové neštátne zdravotnícke zariadenie, ktoré slúži ťažko chorým a zomierajúcim pacientom. Ako uvádza Svatošová (3, 4), záleží na pacientovi, či chce byť v hospici so svojim sprievodcom alebo bez neho. Záleží na pacientovi, ako si dohodne s rodinou návštevy, ktoré sú v hospici neobmedzené a možné nepreerušene 24 hodín vo všetkých 365 dňoch v roku. Zdôrazňuje sa kvalita života chorého. Keď nie je zo zdravotného hľadiska dôvod na celodenné ležanie v posteli, môže sa pacient obliecť do svojich šiat a pohybovať sa v ob-

jektu hospicu. Je najväčšia snaha, aby hospic pripomínal viac domov ako nemocničné zariadenie (4).

Okrem postelového zariadenia hospicu Anežky České v Červenom Kostelci je navyše hospicová domáca starostlivosť v 41 mestách ako súčasť charitatívnej ošetrovateľskej služby. Ďalšie sú vo výstavbe (3).

V Slovenskej republike parciálne pracuje Hospic sv. Martina v Martine. Zatiaľ sa robí ambulatná služba a domáca hospicová starostlivosť. Pravdepodobne od decembra 1997 bude v prevádzke aj postelová hospicová starostlivosť. Hospic sv. Martina je členom Európskej asociácie paliatívnej starostlivosti (EAPC).

Podľa informácie členov Arcidiecéznej charity v Košiciach sa v krátkom čase otvorí ďalší hospic na Slovensku v Bardejovskej Novej Vsi. V tomto hospici by mali nájsť posledné útočisko prevažne ľudia so závažným ochorením srdca, po ťažkých mozgových príhodách, ale aj ľudia s rakovinou v záverečnom štádiu choroby. Charita už vykonáva rôzne služby pre starých, chorých a postihnutých ľudí. Formou charitatívnej služby sa stará o tých, ktorí potrebujú pomoc iného človeka, aby žili dôstojne a mali určitú istotu, že sa im podľa daných možností pomáha (2)

Hospic znamená predovšetkým sprevádzanie chorého a členov jeho rodiny na náročnom a ťažkom úseku životnej cesty, aby v najťažších, ako aj v posledných chvíľach života neostali sami alebo bez pomoci, hľadá sa pre nich a možno raz aj pre nás všetkých účinná pomoc — zariadenie, v ktorom chorý, starý a postihnutý človek môže dostať najcenejšiu pomoc (1, 3, 5).

LITERATÚRA

1. **Opatrný, A.:** Pastorační situace u nás. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 1996, 103 s.
2. **Predstavujeme vám budúci Charitný dom v Bardejovskej Novej Vsi.** Mozaika, 1997, č. 1—3.
3. **Svatošová, M.:** Hospice a umění doprovázet. Praha, Ecce Homo 1995, 144 s.
4. **Svatošová, M.:** Hospic Anežky České se představuje. Praha, Ecce Homo 1996, 48 s.
5. **Šoltés, L. a spol.:** Vybrané kapitoly z medicínskej etiky. Bratislava, SAP 1996, 108 s.

Do redakcie došlo 8.9.1997.

Adresa autora: Prof. MUDr. K. Bošmanský, DrSc., Výskumný ústav reumatologických chorôb, Nábřeží I. Krasku 4, 921 01 Piešťany, Slovensko.